

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.I.21.836/2015/3. szám

A tanács tagjai: Dr. Kiss Gábor a tanács elnöke
Dr. Cseh Attila előadó bíró
Salamonné Dr. Piltz Judit bíró

A felperesek: I. rendű
II. rendű

A felperesek képviselője: Dr. Simonyi Katalin pártfogó
ügyvéd I-II. felperesért

Az alperesek: I. rendű
II. rendű
III. rendű

Az alperesek képviselője: Dr Kóté Csaba ügyvéd
I. rendű alperesért
Dr. Sári Zoltán ügyvéd
II-III. rendű alperesért

A per tárgya: Hagyatéki hitelezői igény

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek: I-II. rendű felperes

A másodfokú bíróság és a jogerős határozat száma: Fővárosi
Ítéltőtábla 1.Pf.21.454/2014/4/II.

Az elsőfokú bíróság és a határozat száma:
Székesfehérvári Törvényszék 32.P.20.670/2013/16.

Rendelkező rész

A Kúria a Fővárosi Ítéltőtábla 1.Pf.21.454/2014/4/II. számú jogerős ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a II-III. rendű alpereseknek mint együttes jogosultaknak 50.000 (Ötvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 500.000 (Ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

A felpereseket képviselő dr. Simonyi Katalin pártfogó ügyvéd díját 10.000 (Tízezer) forintban állapítja meg, és felhívja a Kúria Költségvetési és Ellátási Főosztályát, hogy a díjat az ellátmány terhére utalja ki a pártfogó ügyvédnek.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperesek szomszédja az örökhagyó 2003. május 1-jén végintézkedés hátrahagyása nélkül elhunyt. A hagyatéki eljárásban a felperesek 3.500.000 forint hagyatéki hitelezői igényt jelentettek be az örökhagyó hagyatékának terhére arra hivatkozással, hogy az örökhagyót a halála előtt 20 évig rendszeresen gondozták. A közjegyző az örökhagyó hagyatékát - az perbeli házas ingatlant - az I. rendű alperesnek mint szükségörökösnek adta át.
- [2] A II. rendű alperes által a I.rendű alperes és pertársa ellen indított perben a Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2009. április 16-án hozott 20.P.93.532/2008/10. számú jogerős ítéletében az alpereseket annak tūrésére kötelezte, hogy a hagyatékot képező ingatlanra bejegyzett tulajdonjogot illetve kezelői jogot töröljék, és a II. rendű alperes tulajdonjogát öröklés jogcímén bejegyezzék az ingatlan-nyilvántartásba. A II. rendű alperes tulajdonjogának bejegyzését követően 2009-ben az ingatlant eladta élettársa fiának, a III. rendű alperesnek, aki azt 2010-ben továbbértékesítette.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [3] A felperesek az I. rendű alperes ellen indult perben a II-III. rendű alperesekre kiterjesztett, módosított keresetükben a II. rendű alperest hagyatéki hitelezői igényként 5.000.000 forint és kamatai megfizetésére kötelezését, továbbá a II. és a III. rendű alperesek közötti adásvételi szerződés velük szembeni hatálytalanságának megállapítását kérték azzal, hogy a II. rendű alperes tartozásának behajthatatlansága esetén a bíróság a III. rendű alperest kötelezze a tartozás megfizetésére. Az I. rendű alperest kártérítés címén kérték kötelezni a II. rendű alperest terhelő hagyatéki hitelezői igény megfizetésére.
- [4] Keresetük ténybeli alapjaként előadták, hogy az örökhagyó részére a halálát megelőző 20 évben rendszeres segítséget, gondozást nyújtottak, aki többször kijelentette, hogy halála esetén rájuk hagyja a tulajdonát képező ingatlant, érvényes végrendelet készítésére azonban részéről nem került sor. Az általuk 20 éven át az örökhagyó részére nyújtott szolgáltatásai ellenértékét érvényesítik hagyatéki hitelezői igényként a tényleges törvényes

örökös II. rendű alperessel szemben. A II. és a III. rendű alperes között létrejött adásvételi szerződés a felperesek álláspontja szerint ténylegesen ingyenes volt, azt rosszhiszeműen kötötték, a szerződéskötés célja az volt, hogy a felperesek perben érvényesített követelésének egyetlen kielégítési alapját, az ingatlant elvonják. Az I. rendű alperessel szembeni kártérítési igény tekintetében arra hivatkoztak, hogy az I. rendű alperes a II. rendű alperes által ellene indított per jogerős befejezését késedelmesen jelentette be a bíróságnak, ezzel lehetővé tette, hogy a II. rendű alperes az általa örökölt ingatlan tulajdonjogát átruházza.

- [5] Az alperesek ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és másodfokú ítélet

- [6] Az elsőfokú bíróság a 2011. január 20-án kelt 9.P.20.332/2010/21. számú ítéletével megállapította, hogy a II-III. rendű alperesek között 2009. november 23-án a perbeli ingatlanra vonatkozóan létrejött adásvételi szerződés a felperesekkel szemben hatálytalan. Kötelezte a II. rendű alperest a felperesek mint egyetemleges jogosultak részére 2.270.000 forint és kamata megfizetésére azzal, hogy amennyiben a II. rendű alperessel szemben a követelés részben vagy egészben behajthatatlan lenne, annak megfizetésére a III. rendű alperes köteles. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [7] A II-III. rendű alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság a 2012. február 9-én hozott 1.Pf.21.122/2011/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbeezett rendelkezéseit megváltoztatva a keresetet a II. és a III. rendű alperessel szemben teljes egészében elutasította.
- [8] A felperesek felülvizsgálati kérelme folytán hozott Pfv.I.21.030/2012/3. számú végzésével a Kúria a jogerős ítéletet az elsőfokú ítéletre is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Végzése indokolása szerint a másodfokú bíróság megalapozatlanul jutott arra a következtetésre, miszerint a felperesek az eljárás során nem bizonyították, hogy az örökhagyó részére gondozási, ápolási szolgáltatásokat nyújtottak. E körben az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás adataiból aggálytalanul állapította meg az örökhagyó felperesek általi gondozását és ápolását. A Pp. 164.§ (1) bekezdésében foglalt bizonyítási teher szabályát alkalmazva azonban - mutatott rá a Kúria - a felperesek nem igazolták azt, hogy a nyújtott szolgáltatásokat hagyatéki ígéret ellenében, mikortól és milyen körben nyújtották; e részében a tényállás feltáratlan maradt. A kereset elbírálásához - a II. rendű felperes elsőfokú eljárás során tett személyes nyilatkozatára is figyelemmel - azt kellett feltárni és tisztázni, hogy a felperesek mely időponttól kezdődően teljesítettek kifejezetten hagyatéki juttatás ígérete ellenében szolgáltatásokat az örökhagyó részére, amelynek egyértelmű

bizonyítása a felperesekre hárul. Mindezek mellett a nyújtott szolgáltatások köre és azok összepszerúsége tekintetében is feltáratlan a tényállás. Minderre tekintettel a Kúria előírta: A megismételt eljárás során a felpereseknek módot kell adni arra, hogy a követelésüket megalapozó tényeket egyértelműen bizonyítsák a tekintetben, hogy mikortól nyújtottak szolgáltatásokat juttatás ígérete ellenében. Egyértelműen tisztázni kell a nyújtott szolgáltatások körét, figyelemmel az örökhagyó vagyoni viszonyaira, életkorára, egészségi állapotának romlásával fokozódó rászorultságára. Az ellenszolgáltatás összepszerúségének vizsgálata során az egyes időszakokhoz kapcsolódó reális ár- és értékviszonyokból kell kiindulni; amennyiben azonban ez valamelyik félre méltánytalan volna, úgy a hagyaték megnyílásakor irányadó értékviszonyok alapján valorizált értéket célszerű alkalmazni.

- [9] A megismételt eljárás során hozott, kijavított ítéletével az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Határozata indokolása szerint a hatályon kívül helyezést követő eljárásban lefolytatott bizonyítási eljárásban kihallgatott tanúk vallomásai a tényállás szempontjából a korábban rendelkezésre állt adatokhoz képest előrelépést nem jelentettek. A felperesek változatlanul fenntartott korábbi állítását – amely szerint már 1980 óta hagyatéki juttatásra tekintettel gondozták az örökhagyót – a tanúvallomások nem támasztották alá. Az elsőfokú bíróság a kihallgatott tanúk vallomásait egyenként, részletesen értékelve rámutatott: a hagyaték ígéretéről egyes tanúk közvetve, bizonytalan forrásból hallottak, azok a tanúk pedig, akiknek erről közvetlen tudomásuk volt, mind a felperesek rokonai. E mellett maguk a felperesek, továbbá egyes tanúk is – beleértve a felperesi hozzátartozókat – előadták, hogy az örökhagyó részére a felperesek az ellátást nem haszonért, nem a hagyatékából való részesedésért, hanem jóindulatból, szánalomból, sajnálatból nyújtották. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság megítélése szerint bizonyossággal nem volt megállapítható, hogy a felperesek mikortól gondozták kifejezetten hagyatéki juttatás ígérete ellenében az örökhagyót, továbbá az sem, hogy az örökhagyó részéről volt-e ilyen ígéret.
- [10] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét – az eljárási illeték és a szakértői költség összepszerű megjelölésével kiegészítve – helybenhagyta.
- [11] Határozata indokolásában rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat helyesen értékelte és mérlegelte, érdemi döntése és annak indokolása is megalapozott. A másodfokú bíróság hangsúlyozta: alaptalan volt az a fellebbezési érvelés, miszerint az elsőfokú bíróság a Kúria végzésén túlterjeszkedve, alaptalanul vizsgálta az örökhagyó hagyatéki ígéretének meglétét, mert a Kúria nem vonta kétségbe azt, hogy az örökhagyó hagyatéki ígéretet tett. A másodfokú bíróság ezzel összefüggésben kiemelte, hogy a Kúria a felülvizsgálati eljárásban hozott végzésével a II-III. rendű alperesekkel szembeni kereset tekintetében a másodfokú bíróság jogerős ítéletét az elsőfokú bíróság ítéletére is

kiterjedően helyezte hatályon kívül és utasította az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára. Erre tekintettel az elsőfokú bíróságnak a kiegészített bizonyítás alapján a kereseti kérelmet korlátozás nélkül, annak ténybeli és jogi megítélésével kellett ismételten érdemben elbírálnia.

- [12] A másodfokú bíróság határozata indokolásában rámutatott: A felperesek alaptalanul támadták a bizonyítékok értékelését. Az elsőfokú bíróság valamennyi bizonyítéknak a Pp. 206.§ (1) bekezdésének megfelelő, együttes értékelése alapján okszerűen jutott arra a következtetésre, hogy a felperesek az örökhagyó részéről a hagyatékából való részesítésük ígéretét nem bizonyították. A másodfokú bíróság hangsúlyozta: A fellebbezési érveléssel szemben az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az érdektelennek minősülő tanúk ilyen ígéretről csak közvetve, szóbeszéd útján, bizonytalan forrásból hallottak, ezért vallomásuk a felperesi állítás hitelt érdemlő bizonyítására nem alkalmas. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság indokolását egyes tanúk vallomásának további értékelésével kiegészítette, és hangsúlyozta, hogy e tanúvallomások is cáfolják a felpereseknek azt az állítását, hogy az örökhagyóról már 1980 óta ők gondoskodtak. Hangsúlyozta, hogy az örökhagyó a vele bizalmi kapcsolatban álló személynek sem tett határozott nyilatkozatot a felperesek hagyatékából való részesítésére, az ezzel kapcsolatos „célzásai” a jövőre nézve szóló elképzelésként értékelhetők.
- [13] A másodfokú bíróság ítélete indokolásában megállapította továbbá, hogy az elsőfokú bíróság megalapozottan mellőzte egyes tanúk - különösen a felperesi hozzátartozók - vallomásának bizonyítékként való értékelését a felperesi állítások igazolására, valamint további hozzátartozók tanúkenti kihallgatását. Bár a felperesek helytállóan hivatkoztak arra - mutatott rá a másodfokú bíróság -, hogy önmagában a hozzátartozói viszony a tanú vallomása mellőzésének indokául nem szolgálhat, ha azt a per egyéb adatai alátámasztják, alaptalannak ítélte azonban a felpereseknek azt a hivatkozását, hogy a per egyéb adataként értékelhető, további érdektelen tanúk vallomása mint az örökhagyói ígéretet alátámasztó vallomások volnának értékelhetők.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [14] A jogerős ítélettel szemben a felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben - tartalmilag - a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérték. Megsértett jogszabályhelyként a Pp. 206.§ (1) bekezdését és 221.§ (1) bekezdését jelölték meg. Felülvizsgálati kérelmük indokolásául előadták: az eljáró bíróságok a hivatkozott jogszabályokat megsértve állapították meg, hogy az örökhagyó nem tett a felpereseknek hagyatéki ígéretet. Álláspontjuk szerint továbbá a támadott ítéletek indokolása megalapozatlan a tekintetben, hogy a

hagyatéki ígéret vonatkozásában rendelkezésre álló bizonyítékok miatt mellőzendők.

- [15] A II. és III. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [16] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [17] A Pp. 270.§ (2) bekezdésének és a Pp. 275.§ (3) és (4) bekezdéseinek együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja lehet anyagi jogi jogszabálysértés, vagy eljárási szabálysértés, utóbbi azonban csak akkor, ha az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása van.
- [18] A Kúria előljáróban - visszautalva a korábbi felülvizsgálati eljárásban hozott Pfv.I.21.030/2012/3. számú végzésének indokolásában részletesen kifejtettekre - az alábbiakat emeli ki: A bírói gyakorlat a törvényes öröklési rend keretében a tartásra köteles hozzátartozók közötti viszonyra vonatkozóan a PK 89. számú állásfoglalásban [b) pont] munkálta ki álláspontját a hagyatéki hitelezői igény érvényesíthetőségét illetően arra az esetre, ha az örökhagyót a tartásra köteles hozzátartozói közül csak az egyik tartotta, és a tartás örökségi juttatás ígérete ellenében történt. Később az ilyen típusú hagyatéki hitelező igény érvényesíthetőségét a bírói gyakorlat a nem hozzátartozók által örökségi juttatás ígérete ellenében nyújtott tartás, gondozás esetén is megengedhetőnek tartotta - e személyi kört illetően a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 6.§ (1) bekezdése szerinti ún. biztatási kár címén (BH1987.353.). Lényeges azonban, hogy a hagyatéki hitelezői igényt kizárólag a hagyatéki juttatás ígérete alapozza meg, annak reménye nem. Ezért az ilyen ígéret alapján nyújtott tartásra alapított hagyatéki hitelező igényt érvényesítő félnek a nyújtott tartás, gondozás mellett az örökhagyó által tett konkrét örökségi juttatási ígéret megtörténtét is bizonyítania kell. A ténylegesen nyújtott tartás, gondozás és az örökhagyó juttatási ígérete egyidejűleg, egymás mellett megkövetelt (ún. konjunktív) feltételek, azaz mindkettő bizonyítottsága szükséges a hagyatéki hitelezői igény jogalapja fennállásának megállapíthatóságához.
- [19] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben kizárólag eljárásjogi jogszabálysértésekre hivatkoztak: álláspontjuk szerint az eljárás bíróságok a bizonyítékok mérlegelésének szabályait sértették meg [Pp. 206.§ (1) bek.], illetve nem tettek eleget az indokolási kötelezettségüknek [Pp. 221.§ (1) bek.].
- [20] A Pp. 206.§ (1) bekezdésével összefüggésben a Kúria rámutat: a felülvizsgálati eljárás keretében általában nem vizsgálható a bíróság mérlegelési körébe tartozó tényállás, és nincs lehetőség a bizonyítás adatainak újabb egybevetésére és értékelésére. A felülvizsgálati bíróság csak azt vizsgálhatja, hogy az eljárás

bíróság a mérlegelés körébe vont adatok és bizonyítékok megállapítása és azok egybevetése során nem jutott-e nyilvánvalóan helytelen és okszerűtlen következtetésre (BH 1996.506.). A Kúria kiemeli továbbá: Az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni (BH 2013.119.II.).

- [21] A perbeli esetben az eljáró bíróságok mindkét fokon egyenként és összességükben, részletesen értékelték a megismételt eljárásban kihallgatott tanúk vallomásait, azokat egymással, a felperesek állításaival és más peradatokkal összevetették, és ezt követően vonták le jogi következtetéseiket. A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletben rögzítetteket egyes - érdektelennek tekinthető - tanúk (S. E., K. F.-né, D. S., A. M.-né) vallomásait igen részletesen elemezve kiegészítette és ellentmondás nélkül, logikus következtetést alkalmazva állapította meg, hogy azok tartalma az örökhagyó felperesek által állított örökségi juttatás ígéretét hitelt érdemlően nem bizonyította. E mellett a másodfokú bíróság kitért arra is, hogy az érdektelennek nem tekinthető tanúk (Z. P., Z. M.) tanúvallomásának bizonyítékként való figyelembevétele önmagában a hozzátartozói viszony miatt nem mellőzhető, azoknak az örökhagyói ígéret létét alátámasztó értékelése azonban csak akkor lehetséges, ha vallomásukat a per egyéb adatai is alátámasztják. A Kúria kiemeli, hogy ilyen peradatok nem merültek fel.
- [22] A Kúria rámutat a következőkre is: A polgári perben a bizonyítás célja a bíróság meggyőződésének kialakítása. Ez következik a Pp. 206.§ (1) bekezdéséből. A meggyőzés szintjét azok a bizonyítékok eredményezhetik, amelyek nem az általánosság szintjén, hanem a bizonyítandó tény részleteit is alátámasztva, ezáltal hitelesen támasztják alá a fél tényállítását. Ha a bizonyításra köteles fél által felajánlott és a bíróság által lefolytatott bizonyítás - a bizonyítékok egyenkénti és összességében történt értékelése után - nem éri el a meggyőzés szintjét, az állított tény bizonyítatlan marad, amelynek jogkövetkezményét a bizonyításra köteles félnek kell viselnie [Pp. 164.§ (1) bek.]. A perbeli esetben az örökhagyói ígéret bizonyítatlan maradt, ennek következménye a felperesek keresetének elutasítása.
- [23] Az eljáró bíróságok a kifejtettekre tekintettel a bizonyítékokat helyesen, jogszabálysértés nélkül értékelték, abból helytálló jogi következtetést vontak le, határozataikat részletesen és jól megindokolták, ezért a felperesek által állított jogszabálysértés nélkül hozták meg határozataikat. A Kúria ezért a jogerős ítéletet a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [24] A pervesztes felperesek a Pp. 270.§ (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján kötelesek a II-III. rendű alperesek felülvizsgálati eljárási költségét megfizetni,

amelynek összegét a Kúria a 32/2002. (VIII.22.) IM rendelet 3.§ (5) bekezdése alapján állapította meg.

- [25] A felperesek személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.§ (1) bekezdése és 14.§-a alapján az állam viseli
- [26] A felpereseket képviselő pártfogó ügyvéd díját - figyelemmel a pártfogó ügyvéd kirendelésének időpontjára - a Kúria a 7/2002. (III.30.) IM rendelet 5.§ (2) bekezdése alapján állapította meg és az ugyanezen jogszabály 5.§ (6) bekezdésének második fordulata alapján alkalmazandó 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.§ (1) bekezdése és 14.§-a alapján rendelkezett annak viseléséről, valamint 12.§ (2) bekezdése alapján a pártfogó ügyvédnek történő kifizetéséről.
- [27] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a felperesek kérelmére a Pp. 274.§ (1) bekezdése alapján tárgyaláson bírálta el.
- [28] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 271.§ (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

Budapest, 2016. szeptember 7.

Dr. Kiss Gábor s.k. a tanács elnöke, Dr. Cseh Attila s.k. előadó bíró, Salamonné Dr. Piltz Judit s.k. bíró